

Міністерство освіти і науки України
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Департамент освіти і науки Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Лубенський лісотехнічний фаховий коледж
Хорольський ботанічний сад
Всеукраїнська екологічна ліга
Полтавська академія неперервної освіти
імені М. В. Остроградського
Рівненський державний гуманітарний університет
Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«БІОРІЗНОМАНІТТЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДИЧНІ
АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»
(Присвячена 75 річниці з дня заснування дендропарку
імені В.Д. Байтали Лубенського лісотехнічного фахового коледжу)

01 травня 2025 р.

м. Лубни

Рецензенти:

Білаш Сергій Михайлович – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету.

Писаренко Павло Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Полтавського державного аграрного університету.

Б63 БІОРИЗНОМАНІТТЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (присвячена 75 річниці з дня заснування дендропарку імені В.Д. Байтали Лубенського лісотехнічного фахового коледжу): матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Лубни, 01 травня 2025 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г.Короленка, 2025. – 308 с.

Вміщені матеріали фундаментального дослідження фіторізноманіття, заходів щодо його збереження та збагачення у науково-дослідних установах та навчальних закладах України. Для науковців різних профілів, біологів, екологів, фахівців заповідної справи, викладачів, учителів, аграріїв, аспірантів, магістрантів, студентів.

УДК 574.1(062)

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

© Авторський колектив, 2025

©ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025

Пугачова І.Я.	217
ВПРОВАДЖЕННЯ СТАЛИХ МЕТОДІВ ЗЕМЛЕРОБСТВА, ЗМЕНШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ХІМІЧНИХ ДОБРИВ ТА ПЕСТИЦИДІВ, УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ.	
Рокотянська В. О.	221
ВПЛИВ ХВОРОБ НА СТАН ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ЗВІРІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА	
Савчук Л.А., Шулипа Р.І.	223
КВІТКОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ ВІД ВАСИЛЯ ГОРОБЦЯ	
Самородов В.М., Шиян О.О.	225
ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА СТРУКТУРУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОСИСТЕМ	
Соснова В.В.	228
ПОВТОРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ЗАСІБ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПСИХО-ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ (досвід арт-освітнього хабу «FORMA»)	
Срібна Ю. А., Нагорна Н. О.	231
ВИКОРИСТАННЯ ОРИГІНАЛЬНОЇ МІРНОЇ ШТАНГИ ДЛЯ ОЦІНКИ ПОТУЖНОСТІ ТА ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ДОННИХ ВІДКЛАДЕНЬ У ВОДОЙМАХ	
Старко М. В.	234
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	
Судак О.П.	237
ДЖЕРЕЛА ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РОЛЬ ВИБУХІВ, ПОЖЕЖ І ПРОМИСЛОВИХ ВТРАТ	
Тесля В. С.	239
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОХОРОНА РОСЛИННОСТІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА ПОЛТАВЩИНІ	
Тимошенко О. В, Дяченко-Богун М.М.	242
ОЦІНКА ДЖЕРЕЛ ГЕНЕТИЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ КУКУРУДЗИ (ZEA MAYS L.) ЗА ВМІСТОМ ТА ЖИРНОКИСЛОТНИМ СКЛАДОМ ОЛІЇ	
Тимчук Д.С., Євтушенко Г.О., Тимчук Н.Ф.	247
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ УЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	
Титаренко В. П.	250

КВІТКОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ ВІД ВАСИЛЯ ГОРОБЦЯ

Самородов В.М. , доцент кафедри захисту рослин

Полтавський державний аграрний університет

Шиян О.О. завідувач науково-дослідного експозиційного відділу природи

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

Загальновідомим є факт відносно постійного збагачення різноманіття рослин за рахунок низки інтродуцентів. При цьому головним фактором виступає селекційна діяльність низки науковців або цілих колективів. Таких наприклад, як відділ квітково-декоративних рослин Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка НАН України. Тут працювало і працює багато талановитих і самовідданих творців нових сортів квіткових рослин. Один із них – наш видатний земляк, провідний науковий співробітник Саду, кандидат біологічних наук Василь Федорович Горобець, який 26 лютого 2025 р. відзначив свій 80-річний ювілей.

Народився він 26 лютого 1945 року в Лохвиці. Незважаючи на повсякденні труднощі тогочасного життя, маленький Василько мріяв не про військовий фах, його вже тоді захопили своєю квітчастою красою рослини міських палісадників та клумб. До цього додала вже не емоцій, а знань шкільна вчителька з біології Лохвицької середньої школи № 2. Через усе це, майбутню професію не прийшлося довго обирати, адже Василь твердо знав, що хоче стати агрономом. Тому і поїхав у 1962 р. до Полтави, вступати до сільськогосподарського інституту. Він добре склав вступні екзамени і був зарахований до агрофаку. Однак продовжувати навчання на стаціонарі Василь не міг через сімейні обставини. Тому юнак влаштувався на роботу у Свиридівську восьмирічну школу на Лохвиччині. Тут проявився його організаторський талант і діти не відходили від свого наставника. З огляду на це, у 1963 р. Василь Горобець вступив до природничого факультету тодішнього Полтавського педагогічного інституту імені В.Г. Короленка –

нинішнього Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Тут він став улюбленцем усіх кафедр, а вони своїми фаховими викладачами назавжди увійшли в пам'ять нинішнього славетного творця українського квіткового дивограю. Саме він взяв верх над уподобаннями студента-природника із дипломом «Учитель хімії та біології», який той отримав у 1968 р. Якраз тоді викладачка Ольга Стасілюнас порадила Василеві вступати до аспірантури і вивчати там декоративні рослини. І йому надали на це офіційну рекомендацію вченої ради педінституту. І ось, як каже Василь Федорович: «Від 1968 року я по-справжньому професійно «захворів» квітникарством й ця пристрасть не минає вже більше як 55 років» [1, 3].

За цей час було багато чого: і робота учителем у Полтавській середній школі № 2, праця на Полтавській сільськогосподарській дослідній станції, навчання в омріяній аспірантурі у головному ботанічному саду України в Києві; захист кандидатської дисертації, тощо. З останньою із перелічених установ нашого земляка пов'язують довгі роки життя та плідної роботи. Саме тут із його безпосередньою участю сформована колекція півонії трав'янистої, яка налічує 20 видів та різновидів та 750 сортів і є найбільшою не лише в Україні, а і на теренах усієї Східної Європи [2]. Від 2006 року вона має високий статус об'єкта Національного надбання України. Із її використанням Василь Федорович як селекціонер створив 60 сортів півонії, деякі із них, такі наприклад, як Жемчужная Розсипь – світові шедеври. У цього культивару незвичайні за будовою квітки зі стійким ароматом троянди. На виставці у Нідерландах він визнаний хітом року, завоювавши престижні призи. Сьогодні про це так приємно говорити, а народжувався цей сорт 17 років! [1, 2].

Більшість сортів півонії селекції В. Ф. Горобця внесено до Державного реєстру сортів рослин України, а десять зареєстровані в Американській Спілці Півоній. Усі вони відповідають міжнародним стандартам за цілим комплексом показників. Ось чому користуються високим попитом як у нас в країні, так і за її межами. Основу селекційного доробку складають сорти

групи Лактіфлора [2]. У більшості своїй це потужні рослини з великими темно-зеленими листками та крупними простими або махровими квітками. Останні білого, світло-рожевого, рожевого, яскраво-кармінного, рожево-бузкового і темно-пурпурового кольору. Термін їх цвітіння теж різний, від дуже раннього та пізнього, що дає змогу використовувати їх у ландшафтному дизайні досить розтягнуто, вдало поєднавши із тими рослинами, які вже відцвітають, або із тими, які ще будуть цвісти. За своїм призначенням більшість із них універсальні. Але є й паркові (Ліхтарик, Львівська Чоколядка) і зрізочні (Антей). Крім названого вище культивару Жемчужная Розсипь, сортами-шедеврами вважаються: Бенефіс, Геркулес, Ірокез, Офелія, Світлана, Скарбниця, Чаклунка, Чемпіон, Червоний Оксамит, Хохлома. У тому, що вони дійсно неперевершені у своїй досконалості свідчить те, що в експозиції консерваторії «Півоній» замку Сюрш у Франції росте 36 сортів півонії, виведені з участю В. Ф. Горобця.

Коло селекційних інтересів В. Ф. Горобця це не лише півонії, а і 44 сорти хризантеми дрібноквіткової і 7 сортів флоксу волосистого. Нині, він із своїми учнями досліджує видові і сортове різноманіття таких популярних для озеленення культур, як астильба та гейхера. Всього ж у доробку нашого ушанованого земляка 117 культиварів квітково-декоративних культур.

Тож бачимо, що здобутків у професійній діяльності В. Ф. Горобця чимало. Тому не дивно, що його багаторічна плідна праця пошанована високими відзнаками. Василь Федорович лауреат академічних Премій імені Левка Смиренка та Миколи Гришка. Йому присвоєно звання «Кращий винахідник Національної академії наук України».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буйдін Ю. В., Машковська С. П. Багатогранність таланту вченого-ботаніка, селекціонера-квітникаря і педагога В. Ф. Горобця. Інтродукція рослин. 2010. № 2. С. 109-116.
2. Горобець В. Ф. Півонії (біологія, селекція, сорти). Київ. 2023. 192 с.

3. Самородов В., Шиян О. Провідний творець квіткових рослин України в сьайві поважного ювілею. Вечірня Полтава. 2025, № 9. 23.02. С. 8.

ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА СТРУКТУРУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОСИСТЕМ

Соснова В.В., здобувач вищої освіти І курсу, ОС «Магістр», ОП «Екологія»
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Зміна клімату, і особливо глобальне потепління, є однією з найактуальніших екологічних проблем нашого часу. Їхній вплив на екосистеми проявляється через зміну температурного режиму, кількості та розподілу опадів, частоти екстремальних погодних явищ, що в сукупності призводить до трансформації структури та функціонування природних систем[2]. Ці зміни мають як локальні, так і глобальні наслідки, впливаючи на біорізноманіття, продуктивність екосистем, кругообіг речовин та екосистемні послуги.

Кліматичні зміни спричиняють значні трансформації у структурі екосистем. Зокрема, зміни температури та вологості впливають на видовий склад та розподіл організмів. У лісових екосистемах Західного Полісся України спостерігається зміна складу деревостанів, поширення хвороб і шкідників, а також зменшення природного біорізноманіття [1]. У степових рослинних угрупованнях кліматичні фактори впливають на накопичення та розкладання надземної рослинної біомаси, тим самим змінюючи енергетичний баланс екосистеми.

Функціонування екосистем, зокрема процеси продуктивності, кругообігу речовин та енергетичного обміну, також зазнає впливу кліматичних змін. У агроекосистемах України зміни температури та опадів призводять до зниження продуктивності сільськогосподарських культур, деградації ґрунтів та погіршення стану водних ресурсів [2]. У лісових екосистемах підвищення